

Jolanta M. Ścibior, Józef Ścibior

Ćmielów, woj. tarnobrzesckie. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 19, 17-18

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Analiza rozmieszczenia obiektów pozwala na kilka stwierdzeń: 1/ część wschodnia badanego odcinka osady ma charakter peryferyczny /wystąpiło tu w dużych odległościach - ok. 5 m - 7 obiektów/, 2/ część zachodnia posiada cechy strąfy centralnej na osadzie /na pow. 25 m² wystąpiły 2 bogate w materiał ceramiczny jamy, fr. obiektu podomowego, dołek posłupowy oraz obiekt, który posiadał zapewne szczególne znaczenie, co sugeruje treść archeologiczna jego wypełniaka - kilka całych naczyń, fr. przęślika, fr. toporka glinianego, kamień ze śladami malowania, kamień wapienny do inkrustacji ornamentu/.

Analiza cech technologicznych i stylistycznych zbioru ceramiki pozwala datować stanowisko na fazę VB rozwoju ceramiki KPL /wg systematyki centralnośląskiej/ na Kujawach, odpowiadającą schyłkowemu odcinkowi fazy Inbońskiej w Wielkopolsce. Do najważniejszych cech datujących ten zbiór zaliczyć należy: w zakresie technologii ceramiki - ok. 95% domieszki gruboziarnistej tłuczonych skorup, grubościennosc ceramiki oraz w zakresie zdobnictwa - niski wskaźnik fr. zdobionych ceramiki, zredukowanie listy elementów zdobniczych do kilku, wykonywanych techniką plastyczną, rzadkie stosowanie elementu sznura trójdzielonego do budowy wątków podkręwnych wewnętrznych i przede wszystkim obecność cech stylistyki radziejowskiej oraz późnej fazy kultury ceramiki proclisietej.

Badania będą kontynuowane.

CZERLEJINKO, gm. Kostrzyń Wlkp.
woj. poznańskie
Stanowisko 2

Muzeum Archeologiczne
w Poznaniu

Badania prowadzi mgr Danuta Prinke i dr Andrzej Prinke.
Finansowało MA w Poznaniu. Pierwszy sezon badań. Dar wotywny ludności kultury pucharów lejkowatych, ślady użytkowania przez ludność schyłkowoneolityczną i z okresu wczesnośredniowiecznego.

Badania podjęto w związku z informacją o wydobyciu, w trakcie oczyszczania dna niewielkiego stawu, bogato zdobionej amfory kultury pucharów lejkowatych /KPL/. Wiadomość o tym dotarła do Muzeum dopiero po dwóch latach od czasu zakończenia prac. Z uwagi na unikatowy charakter znaleziska zdecydowano się na przeprowadzenie badań. W celu uzyskania maksymalnej ilości danych dotyczących kontekstu archeologicznego odkrycia. Jedyną szansą realizacją tych celów było zbadanie zachowanych jeszcze osadów na złożu wtórnym. Przejrzano szczegółowo ok. 320 m² szlamu. W efekcie pozyskano ok. 80 fr. ceramiki KPL, ok. 30 fr. ceramiki schyłkowoneolitycznej, ok. 1.000 fr. ceramiki wczesnośredniowiecznej, ok. 600 fr. kości, sztydo kościams i przęślik gliniany z okresu wczesnośredniowiecznego.

W materiale kultury pucharów lejkowatych /KPL/ wystąpiło ok. 20 fr. następniej amfory, zdobionej podobnie jak pierwsza oraz 15 charakterystycznych fr. ceramiki, pochodzących z różnych naczyń i kilkadziesiąt fr. niecharakterystycznych. Cechy stylistyczne tego zbioru ceramiki pozwalają datować go na fazę wdrożek rozwoju KPL w Wielkopolsce /dokładniej na fazę IIB wg systematyki centralnośląskiej/. Podkreślić należy fakt znalezienia dwóch bardzo podobnych do siebie amfor /typu baalberakiego/, bogato i starannie zdobionych. Wykorzystując wiedzę z zakresu wierzeń społeczności pomocnej grupy KPL i wynikające z nich praktyki składania darów wotywnych oraz szereg szanych z terenu NRD i Polski tzw. "ofiar bagiennych" - głównie w postaci amfor analogicznych do okazów z Czerlejenka należy zaryzykować twierdzenie, że mamy tu do czynienia z podobnym zjawiskiem. W przypadku "ofiar" z Czerlejenka nadarza się rzadka okazja zbadania kontekstu osadniczego; dysponujemy bowiem pełnym rozpoznaniem struktury osadnictwa /wyniki badań AZP/ interesującego nas obszaru.

Materiał schyłkowoneolityczny jest rozdrobniony i znalazł się tu zapewne przypadkowo. Materiał wczesnośredniowieczny wystąpił w największej ilości, co wynika z lokalizacji osady z tej doby wokół jeziora.

Materiał kostny trudno przyporządkować którejś z faz eksploatacji oczka. Zasygnalizować można jedynie, iż znalazły się tu wtórnie 4 fr. kości ludzkich, kości bydła, konia, królika, ptaków oraz kości dzikich zwierząt.

W przyszłości planuje się podjęcie badań wykopaliskowych na osadzie KPL, położonej ok. 100 m na północnie od stanowiska 2.

CMIEŁÓW
woj. tarnobrzeskie
Stanowisko 2

Muzeum Okręgowe
w Sandomierzu

Badania prowadzi mgr mgr Jolanta M. Scibior /autorka komunikatu/ i Józef Scibior. Finansował WKZ w Tarnobrzegu. Pierwszy sezon badań. Osada starszej fazy grupy malickiej kultury nadciańskiej, ślady osadnictwa kultury ceramiki wstęgowej rytej /faza III/, różne materiały kultury trzcinieckiej.

Stanowisko położone jest na terenie osiedla domków jednorodzinnych /Cmiełów-Widry/, w odległości ok. 1 km w kierunku wschodnim od osady kultury pucharów lejkowatych na wzgórzu Gawrosiec. Zajmuje niewielkie płaskiznę wyznaczone nad rzeczką Przapać /dopływ Kamiennej/ na przedpolu płata lessowego. Kilka obiektów zostało uszkodzonych lub zniszczonych jeszcze w czasie budowy domów osiedla.

W 1985 r. przebadany został jeden obiekt osadowy, nieznacznie naruszony wykopem wodociągowym, zlokalizowany na terenie posesji nr 9 przy ul. Słonecznej. Była to owalno-czworokątna jama o wymiarach ok. 3,50 x 2,50 m, zorientowana osiá dłuższą w kierunku NE-SW, posiadająca nieregularne przekroje. Płaskie i dość wyrównane dno znajdowało się na głębokości 1,10 - 1,30 m od obecnej powierzchni gruntu, niżej zaś warstw wypieliska wynosiła 0,60 - 0,70 m. Uzyskano nadzwyczaj bogaty materiał źródłowy, reprezentujący w ponad 90% starszą fazę grupy małopolskiej. Wydzielono ponad 2.700 fr. ceramiki - zrekonstruowano kilka całych naczyń i kilkadziesiąt dużych segmentów. Bardzo liczną grupę stanowią cienkościenne amfory zdobione nakłuciami; na uwagę zasługują też fr. naczynia zoomorficznego z główką owcy. Wydzielono 3.258 artefaktów krzemienianych i 140 obsydianowych /4,3%/, m.in. 4 rdzenie, wiórki i bryłki surowca. W inwentarzu krzemienianym, wytworzonym w 93% z krzemienia czekoladowego, wydzielono 576 okazów narzędziowych, m.in. 166 drapaczy, 81 form półtyłocowych /w tym 8 trapezów/, 22 przekłuwacze. Bardzo liczną grupę stanowią też wióry retuszowane i ich fragmenty /77+133/ oraz półsurowiec /339 wiórów i 868 fragmentów/ i rdzenie /31 okazów/.

Specyfika terenu - dość gęsta zabudowa, ogródki - wyklucza badania szerokokopiaszczynowe, lecz prace na niewielką skalę /wykopy ratownicze i sondazowe/ będą kontynuowane.

DąBKl, gm. Dąriowo
woj. koszaliński
Stanowisko 9

Muzeum Okręgowe
w Koszalinie

Badania prowadziła mgr Jolanta Ilkiewicz. Finansował: Muzeum Okręgowe w Koszalinie i WKZ w Koszalinie. Szósty sezon badań. Osadnictwo wczesnoneolityczne - IV tys. p. n. e. Kultura typu Ertabélla.

Wzmowlono - po przerwie w 1984 r. - badania torfowe. Prace skoncentrowano w części zachodniej i południowo-zachodniej stanowiska. Zbadano dwa wykopy o łącznej powierzchni 20 m².

Wykop WKT I/85 usytuowano na przedłużeniu WKT II/83, z pozostawieniem metrowego świadka między nimi. Uchwyciono w nim jedną warstwę kulturową o miąższości ok. 45 cm, korespondującą z warstwą młodszą, wyróżnioną w sezonie ubiegłym. Związana jest ona głównie z gytia roślinną i torfem b. dobrze rozłożonym - na pograniczu gytii. Inwentarz ruchomy obejmuje głównie szczątki zwierzęce /550 kości ryb, 50 kości ssaków/. Odkryto "szkielet" z kości łokciowej ssaka, 3 topory rogowe, wszystkie uszkodzone /jeden naprawiony przez przewiercenie nowego otworu na trzonek/ oraz 2 fr. narzędzi kościanych. Uzyskano 55 fr. naczyń, w tym fr. owalnych mis, wazy i garnków, jeden z tych ostatnich o karbowanej krawędzi wylewu, zdobiony jest rzędem kolistych otworków pod krawędzią. Materiał krzemieniany /31 okazów/ obejmuje surowiec i półsurowiec oraz zaledwie 2 narzędzia: drapacz i wiór łuskany.

Wykop WKT II/85 zlokalizowano na krawędzi torfowiska, 37 m na południowy wschód od wykopy WKT II/83. Materiał ruchomy - głównie krzemieniany wystąpił w nim już w próchnicy współczesnej, sięgając szarych płasków przydomnych z domieszką części organicznych. Warstwa kulturowa obejmowała jednak głównie ciemnoszarą próchnicę przechodzącą w torf drzewny słabo rozłożony, z czytelnymi fragmentami drewna, głównie gałęzi. Z warstwy tej pochodzi większość krzemieni, cała ceramika i wszystkie kości zwierzęce /wyłącznie kości ssaków - 16 oraz 17 fragmentów przepalonych kości/. Wszystkie stosunkowo dobrze zachowane fr. ceramiki /44/ pochodzą z torfu. Z próchnicy wyeksplorowano natomiast kilkanaście rozsypanych się, b. słabo zachowanych fragmentów. W materiale ceramicznym wystąpiły fragmenty naczyń o jajowatym brzońcu, owalnych mis, wazy oraz fragmenty garnków, z których dwa o karbowanych krawędziach wylewów, zdobione były rzędami kolistych otworków pod krawędziami. Materiał krzemieniany /176 sztuk/ obejmuje m.in. rdzenie widrowe /3/, łuszczeniowe /4/ i inne /3/, narzędzia /26/, w tym: trapez, półtyłoczek skośny, drapacz /3/, skrobacz /3/, pazur, przekłuwacz, wióry łuskane i mikrołuskane /13/ oraz odtupki łuskane i mikrołuskane /3/. Materiał z tego wykopy koresponduje z materiałem z badanej w latach ubiegłych części "płaskowej" stanowiska, szczególnie pod względem frekwencji i cech stylistycznych materiału krzemienianego. Cechy stylistyczne ceramiki pozwalają łączyć warstwę kulturową badanego wykopy z młodszą fazą osadnictwa /ok. 3700 - 3300 BC/ wyróżnioną w sezonie 1983.

W opracowaniu znajdują się szczątki zwierzęce z badań /M. Iwaszkiewicz, M. Sobociński/, profil palinologiczny /T. Tobolski/ oraz analiza geomorfologiczna stanowiska /B. Nowaczyk/. Ceramika ze stanowiska poddana została analizie technologicznej /M. Wirski-Parachoniak/.

Materiały znajdują się w Muzeum Okręgowym w Koszalinie.

Badania będą kontynuowane.

DąBROWA BISKUPIA
woj. bydgoskie
Stanowisko 21

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Prehistorii
Zespół badań Kujaw
w Poznaniu

Badania prowadził Zespół Badań Kujaw pod kierownictwem doc. dr hab. Aleksandry Cofty-Broniewskiej. Finansował Uniwersytet Warszawski. Piąty sezon badań. Osiedle inchości kultury pucharów łęchawskich /fazy: III B i III C/.